

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i
Linköpings stift 2003

VÄRNA KYRKA

Värna socken
Åtvidabergs kommun
Linköpings stift
Östergötlands län

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

VÄRNA KYRKA

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i Linköpings stift
Delrapport dec 2003, kompletterad 2007

Innehåll

Bakgrund.....	3
Syfte	3
Kulturminneslagen	3
Kulturhistorisk bedömning.....	3
Inventeringens uppläggning och rapport.....	4
VÄRNA KYRKA	5
BESKRIVNING OCH HISTORIK.....	5
Socknen	6
Kyrkomiljön	6
Kyrkogården.....	7
Kyrkobyggnaden	7
<i>Exteriör beskrivning</i>	8
<i>Interiör beskrivning</i>	9
KULTURHISTORISK BEDÖMNING.....	10
<i>Kyrkogården</i>	10
<i>Kyrkobyggnaden</i>	10
HÄNDELSELISTA	11
BEFINTLIGA SKYDDSFORMER.....	14
KÄLLOR	14
Övriga inventeringar	14
Kartor	15

Inledning

Bakgrund

Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapsunderlaget för våra kyrkobyggnader och kyrkomiljöer genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering. På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen inom stiftets del av Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2004. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkobyggnader som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkans kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården
- att skapa ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkan/kapellet och för vård- och underhållsplaner
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrko/kapellbyggnaden samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkobyggnader/kapell och kyrkomiljöer i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att skapa ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader*, *kyrkotomter* och *begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar av kyrkobyggnaden.

Kulturhistorisk bedömning

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Jönköpings, Kalmar, och Östergötlands län samt läns museerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljöns i sin helhet, men också till värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall

till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

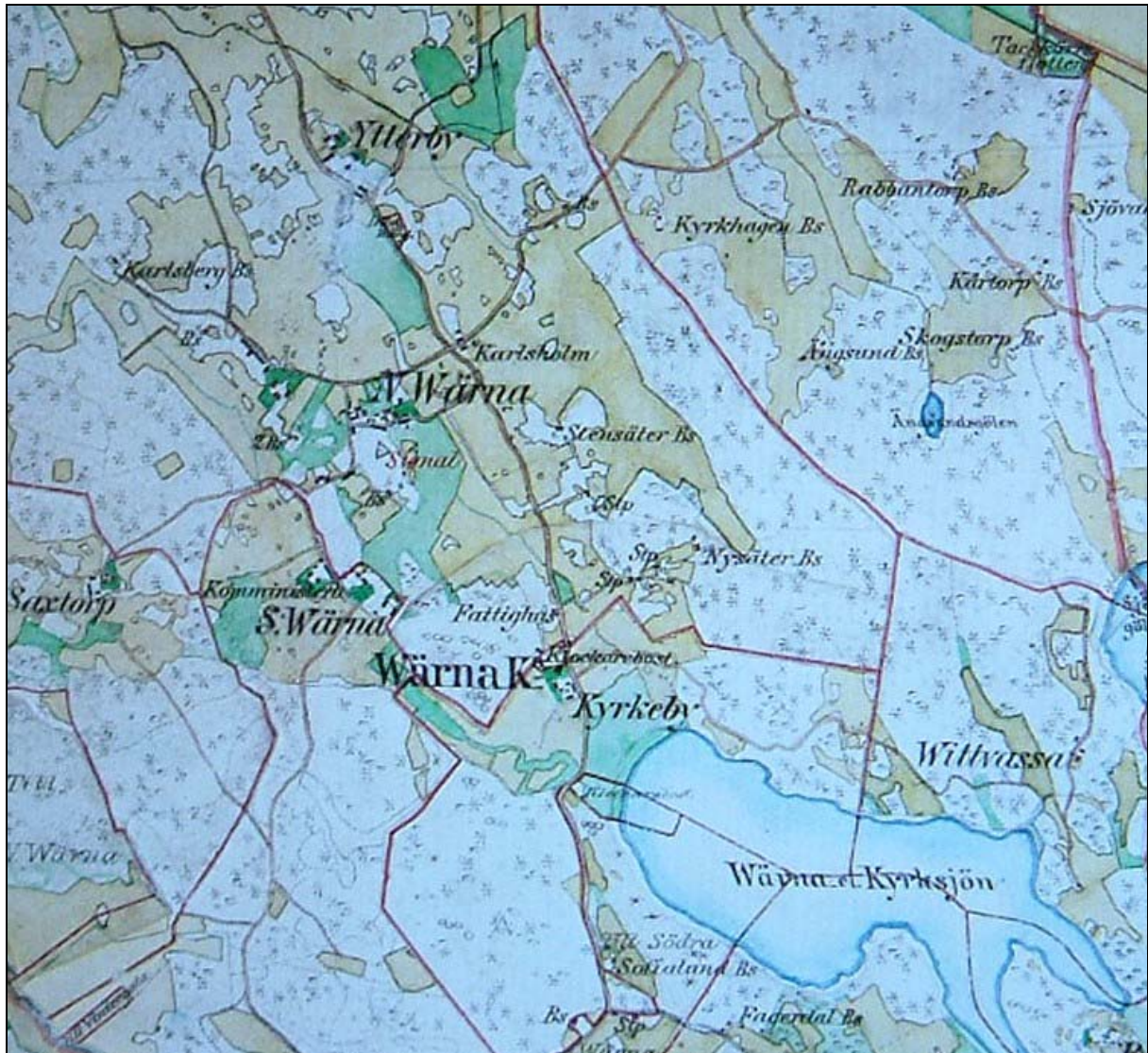
Rapporten består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör, fotografier och en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkobyggnadens historia. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav endast en mindre del är presenterad i denna rapport. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, vilket är ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

Fältarbetet, fotografering och rapportsammanställningen har utförts av antikvarie Anna Lindqvist vid Östergötlands läns museum. Rapporterna finns tillgängliga på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

Utsnitt ur Hjärdsekonomisk karta 1868-1877, Björsäter

Socknen

Värna är en medeltida socken och omnämns första gången 1349 som *Wærna*. Socken, som är liten till ytan, är belägen på gränsen mellan skogs- och slättbygden och tillhör Östra Östergötlands sjö- och dalbygd. Skogsbruk i förening med åkerbruk har varit den viktigaste näringsgrenen i södra delen av socknen. Gruvdriften vid Bersbo har varit betydelsefull i tre olika perioder, den sista hör intimt ihop med Baroniet Adelswärd och pågick ca 1740-1902. Socknens största gårdar är Herrsäter och Värnäs säteri. Norsholms-Bersbo och Västervik-Bersbo järnvägar har passerat socknen.

Kyrkomiljön

Kyrkan är belägen på en svag höjd i en öppen odlingsbygd ca 10 km söder om Linköping. Området runt kyrkan med koncentration av fornlämningar med bl a gravfält, stensättningar etc uppvisar kontinuitet från förhistorisk tid via medeltid till nutid. Norr om kyrkan ligger den f d kyrkskolan från 1895, som nu används som privatbostad. En äldre skolbyggnad från 1850, som även haft funktion som klockaregård och lärarbostad, används nu som församlingshem. En av kyrkbyns gårdar gränsar mot kyrkogården i söder.

Kyrkogården

Kyrkogården omgärdas av en stenmur med grindar från landsvägen i öster. De smidda grindarna är stämplade 1879 CFD och D P. 100 V4. Klockboden, som är belägen på kyrkogårdens sydöstra hörn, är uppförd 1860 då den äldre stapeln skadades i ett åsknedslag i slutet av 1850-talet. Den äldre klockstapeln beskrivs i en inventering från 1828; ”Klockorna hänga uti en på Kyrkogården uppsatt Stark och vacker Trädstapel.” Klockboden är delvis uppförd med timmer från den äldre stapeln. Fasaderna är klädda med en enkel rödfärgad locklistpanel av olika dimensioner och utförande. Luckorna och dörren har även tillkommit vid senare tillfällen. Det branta sadeltaket täcks av stickspån. Kyrkan har två klockor; storklockan är gjuten 1764 hos Elias Thoresson Fries i Jönköping och omgjuten 1947, lillklockan är gjuten 1746 av Magnus Hultman i Norrköping och inköptes till Värna från Grebo 1860.

En beskrivning och historik av kyrkogården redovisas i separat rapport från utförd kyrkogårdsinventering.

Kyrkobyggnaden

Värna kyrka uppfördes av gråsten med ett rektangulärt långhus sannolikt omkring år 1500. Kyrkan är samtida med Åtvids gamla kyrka och sätts i samband med uppblomstringen av bergsbruket i Åtvidabergs bergslag mot slutet av 1400-talet och under 1500-talets förra del. Värna kyrka är i stort sett en förminskad och förenklad kopia av kyrkan i Åtvid. Åtvids kyrkas långhus har ursprungligen varit indelat i tre skepp genom stolprader som burit upp takstolarna. I exteriören syns detta genom att yttertakets över mittskeppet reser sig över resten av taket. Taket på Värna kyrka har samma typ av konstruktion. Blinderingarna av tegel på Värnas västra gavel är dock betydligt enklare utformade än de på Åtvids gamla kyrka.

Taket inne i långhuset och väggarna försågs år 1728 med dekorativa målningar utförda av målarmästare Anders Wikström, Söderköping. Kyrkans nuvarande utseende härstammar i stort sett från en omfattande om- och tillbyggnad år 1764. Ett äldre rakslutet kor revs, med undantag av norra väggen, och ersattes av ett större kor med sydportal. Fönsteröppningarna förstörades och fick sin nuvarande form, storlek och placering och en ny ingång upptogs i västgaveln. Samtidigt uppfördes sakristian i norr. Kor och sakristia försågs med ett, för tiden typiskt, brant valmat tak. Arbetena utfördes av murmästaren och klockaren Anders Hansson i Kärna. I slutet av 1700-talet överkalkades målningarna från tidigt 1700-tal och ersattes av draperimålningar utförda av målaren Wickman. Under 1700-talet försågs kyrkan även med en del inventarier och fast inredning, som t ex predikstolen, en dopskål av koppar och altaruppsatsen fick då sin nuvarande form med skulpturer från ett medeltida altarskåp.

På 1820-talet övermålades draperimålningarna och kyrkorummet målades vitt helt i tidens anda. Samtidigt fick kyrkan en ny orgel tillverkad av Jonas Fredrik Schörlin. Kyrkorummet försågs 1836 med en ny läktare och ny bänkinredning, tillverkade av snickare Hertzman. I slutet av 1800-talet ersattes Schörlinorgeln av en orgel tillverkad av Erik Nordström och den slutna bänkinredningen ersattes av en ny öppen bänkinredning.

Värna kyrka 1939

Redan 1939 uppgjorde stadsarkitekten i Norrköping Kurt von Schmalensee förslag till renovering av kyrkorummet. Det dröjde dock till 1952 innan renoveringen kom till stånd och då under ledning av arkitekt Erik Fant. Kyrkans interiör präglas i hög grad av den omfattande renoveringen. Ett mindre vapenhuset vid kyrkans västra gavel revs och kyrkans huvudportal i väster breddades och en ny portal i sakristians västmur togs upp. Interiören omdanades med bl a nytt kalkstensgolv, en ny återigen slutna bänkinredning och predikstolen omändrades. Korets två östfönster sattes igen. Dessa togs åter upp vid nästa renovering som utfördes 1991. Därefter har endast vård- och underhållsarbeten utförts.

Exteriör beskrivning

Kyrkan är orienterad i öst-västlig riktning med ett rektangulärt långhus med ett något smalare rakslutet kor och sakristia på korets norra sida. Kyrkan är uppförd av gråsten med vita spritputsade fasader med slätputsade fönster- och dörrnicher. Västgavelns övre parti dekoreras av blinderingar. Det höga, branta spåntäckta sadeltaket är uppdelat i två avsatser över långhuset och valmat över koret i öster och över sakristian i norr. De stickbågiga fönsternischerna har djupt placerade äldre gråmålade och spröjsade fönsterbågar av trä. Sakristians fönsteröppningar är försedda med kopplade bågar. Fönsterblecken är av svartmålad järnplåt. Huvudingången är placerad på den västra gaveln med en 1952 ny breddad portal med en pardörr med profilerad panel placerad i rombmönster. En ingång finns även på korets södra sida med ett äldre dörrblad klätt med brunmålad profilerad panel placerad i fiskbensmönster. På sakristians västra sida finns sedan 1952 en nyupptagen stickbågig portal med ett dörrblad klädd med fiskbensmönstrad panel samt med en äldre trappsten.

Interiör beskrivning

Långhusets golv består sedan 1952 av kalkstensplattor. Väggarna är vitputsade och det plana brädtaket gråmålat. Mot väster finns sedan 1952 pardörrar till vapenhuset eller vindfånget i kyrkans västra del. Dörrarna, som är målade i grågrönt, har en spegelindelning med blomornamentik. Fönsteröppningarna är försedda med gråmålade innanfönster. Bänkarna är indelade i två kvarter, vars golv ligger ett steg högre än mittgången och består av smala lackade brädor. Bänkinredningen ansluter mot väggarna i väster, norr och söder. Såväl bänkarna som golvet tillkom i samband med renoveringen 1952. Bänkluckorna är laserade i gråvitt med blåa speglar. Predikstolen är placerad på norra sidan med uppgång från söder. Korgen tillhör en äldre predikstol, som ombyggts vid flera tillfällen. Underredet och trappan nygjordes eventuellt 1952.

Orgelläktaren i väster bärs upp av kvadratiska grågrönmålade pelare. Läktarbarriären är rak med spegelindelning och är målad i grågrönt. Läktaren nås via en trappa vid vapenhusets södra sida. Läktargolvet består av smala brädor. På södra sidan kvarstår några läktarbänkar från 1893 år bänkinredning. Orgelfasaden tillhör 1898 års orgel, som var tillverkad av Erik Nordström i Flisby och lär ha stått i Eksjö gamla läroverk. Verket är utbytt 1948 och är byggt av Åkerman & Lund.

Korets golv ligger i samma nivå som långhuset och har samma typ av material och ytskikt som långhuset. I mitten av korgolvet finns en gravhäll, men sannolikt finns inget gravkor kvar då golvet omlades vid renoveringen på 1950-talet. Träaltaret är tillverkat 1952, liksom altarringen som lär vara en kopia av den äldre altarringen från 1835. Dopskålen av koppar är tillverkad 1734. Den är dekorerad med drivna och punsade ornament och invändigt förtent. Stället av trä tillkom 1952 efter ritningar av arkitekt Erik Fant. I öster finns två fönsteröppningar, som sattes igen 1952 och åter togs upp 1994. I söder är dörrbladet till koringången klätt med en profilerad trären panel i fiskbensmönster med smideslås stämplat 1893 F. På norra sidan finns en stickbågig dörröppning till sakristian med ett dörrblad med trären panel i fiskbensmönster med äldre smidesbeslag. I söder och norr finns två tvärställda bänkkvarter, varav den norra sedan 1992 inrymmer en kororgel.

Sakristian är belägen på korets norra sida. Golvet inlades sannolikt 1952 och består av smala brunlackade brädor. Väggarna är vitputsade och det plana brädtaket gråmålat. Fönsteröppningar i norr och öster har gråmålade kopplade fönster och kraftigt järngaller. Dörren mot koret har på insidan en trären plankstomme med äldre smidesbeslag. På västra väggen finns en utgång med en enkel gråmålad innerdörr från 1952.

Vapenhus/vindfång utgör den västligaste delen av långhuset med läktarens undersida som tak samt med samma typ av kalkstensgolv som i långhuset. I söder finns en dörr till trappan till orgelläktaren och i norr en dörr till en el-central. I underbyggnaden finns äldre panel, läktarpelare samt spår efter bänkgavlar.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING

Kyrkan, kyrkogården och klockboden utgör tillsammans med de f d skolbyggnaderna och gårdsbebyggelsen ett äldre sockencentrum.

Kyrkogården

Klockboden representerar den typ av klockstaplar som ersattes de äldre medeltida stapelkonstruktionerna på 1700- och 1800-talet och har ett stort arkitektoniskt och byggnadstekniskt värde.

En kulturhistorisk bedömning av kyrkogården redovisas i separat rapport efter avslutad kyrkogårdsinventering.

Kyrkobyggnaden

Värna kyrka har exteriört bevarat sin senmedeltida karaktär med bl a blindingar på gavelfältet och spåntäckt tak. Kyrkans påfallande likhet med Åtvids gamla kyrka och deras koppling till bergsbruket i Åtvidabergs bergslag har ett stort lokalhistoriskt intresse. Kyrkans senmedeltida murverk och takkonstruktion utgör en viktig kunskapskälla om medeltida mur- och träbyggnadsteknik. Koret och sakristian representerar en byggnadstradition från 1700-talets mitt med sina branta valmade takfall.

Interiören präglas av 1800- och 1900-talens omdaningar i kyrkorummet och då framför allt av den omfattande renovering som utfördes 1952 under ledning av arkitekt Erik Fant. Under väggarnas nuvarande färglager finns rester av äldre dekorativa målningar. Dessutom finns det i det på 1950-talet uppförda förrådsrummet i vapenhuset kvar en äldre färgsättning samt spår på väggen efter 1893 års bänkgavlar m.m.

Sammanfattning

- Kyrkans påfallande likhet med Åtvids gamla kyrka och deras koppling till bergsbruket i Åtvidabergs bergslag har ett stort lokalhistoriskt intresse.
- Kyrkans exteriör har en senmedeltida karaktär där bl a de spåntäckta takfallen starkt förstärker helhetsintrycket och ger kyrkan dess ålderdomliga prägel.
- Kyrkans senmedeltida murverk, den västra gavelns tegelorneringar och träkonstruktioner utgör värdefulla historiska dokument.
- Klockbodens arkitektoniska formspråk har ett stort kulturhistoriskt värde.

HÄNDELSELISTA

Förteckningen gör inga anspråk på att vara komplett. Den bygger enbart på nedan redovisade källor och kan i framtiden komma att revideras.

- 1475-1525 Nybyggnad – Kyrka**, rektangulärt långhus, kor med absid. Koret rivet 1764. (ÅN)
- 1639 Vård/underhåll – putsning av fasaderna. (ÅN)
- 1723 Fast inredning – predikstol, senare ombyggd. (BR)
- 1728 Arkitekturbunden utsmyckning – dekorativa målningar på väggar och långhustak sannolikt av målarmästare Anders Wikström, Söderköping, överkalkades 1780. (ÅN)
- 1734 Specifika inventarier – dopskål av koppar, nuvarande träställning tillkom 1952. (ÅN)
- 1746 Specifika inventarier – lillklockan gjuten av Magnus Hultman, Norrköping, inköptes från Grebo 1860. (ÅN)
- 1764 Ändring – ombyggnad, exteriör, större delen av det gamla koret revs, delar av den norra muren är bevarad och det nuvarande koret uppfördes. Större

- fönsteröppningar, två nya i söder och norr. Västportalen upptogs. Arbetena utfördes av murmästaren och klockaren Anders Hansson från Kärna. (BR)
- 1764 Nybyggnad – Sakristia. (BR)
- 1764 Specifika inventarier – storklockan gjuten av Elias Thoresson Fries, Jönköping, omgjuten 1947. (ÅN)
- 1769 Nybyggnad – vapenhus i väster, revs 1952. (BR)
- 1779 Vård/underhåll, exteriör, omputsning av fasaderna. (ÅN)
- 1779 Fast inredning – altarprydnaden fick sitt nuvarande utseende med skulpturer från ett medeltida altarskåp. (BR)
- 1780 Ändring – arkitekturbunden utsmyckning, Tidigare målningar överkalkades, draperimålningar runt fönstren av målaren Wickman, vilka övermålades 1820. (ÅN)
- 1816 Vård/underhåll, exteriör, omputsning av fasaderna mm. (ÅN)
- 1820 Vård/underhåll, interiör, kyrkorummet vitmålades. (ÅN)
- 1820 Fast inredning – orgel av Jonas Fredrik Schörlin, togs ner 1898. (ÅN)
- 1835 Fast inredning – ny altarrundel tillverkad av snickaren Hertzman i Svinstad, ersattes 1952 med en kopia. (ÅN)
- 1836 Ändring – ombyggnad, exteriör, sydportalen igenmurades. (ÅN)
- 1836 Ändring – fast inredning, predikstolen fick sitt nuvarande utseende, underrede och trappa ändrades 1952. Sluten bänkinredning och läktare tillverkad av snickaren Hertzman. (ÅN)
- 1836 Specifika inventarier – nummertavlor, skänkta av patron Moll på Värnäs. (ATA)
- 1842 Ändring – ombyggnad, kyrkport av ek till korportalen. (ÅN)
- 1856 Vård/underhåll, exteriör, omputsning av fasaderna. (ÅN)
- 1850-1859 Åsknedslag – klockstapeln skadades. (ATA)
- 1860 Nybyggnad – Klockbod, delvis uppförd med timmer från en äldre stapel, av byggmästare Forsberg från Bersbo. (ÅN, ÖLM)
- 1893 Fast inredning – ny öppen bänkinredning, vilken ersattes 1952. Några bänkar återstår på läktaren. (ÅN, K)
- 1893 Teknisk installation – kamin vid korets nordvägg. (ÅN)
- 1898 Fast inredning – orgel tillverkad av Erik Nordström, Eksjö. Den lär ursprungligen stått i Eksjö gamla läroverk. Den ersatte Schörlinorgeln från 1820. Orgelverket utbytt 1948. (ÅN)
- 1927 Ändring – ombyggnad, exteriör, taket omlades delvis med nytt spån och tjärades och fasaderna omputsades, en spricka i gavelmuren lagades. Nya takrännor och

- stuprör uppsattes. Murarmästare H Lundahl, Björsäter. (ÅN, ATA, Östgöten 1927-08-23)
- 1928 Ändring – ombyggnad, interiör, golvet i sakristian som var angripet av hussvamp, omlades. Taken i kyrkan och sakristian ommålades och väggarna ströks vita. Oklart vad som utfördes. (Östgöten 1929-11-07)
- 1934 Vård/underhåll, exteriör, en del ”söndriga och murkna takspånar” ersattas av nya och tak tjärströks. (ATA)
- 1939 Förslag till renovering av arkitekt Kurt von Schmalensee, Norrköping. Många av förslagen förverkligades i 1952 års renovering. (ÖLM)
- 1939 Teknisk installation – elektrisk uppvärmning och belysning. (ÅN)
- 1947 Specifika inventarier – storklockan från 1764 omgjuten. (ÅN)
- 1948 Ändring – fast inredning, nytt orgelverk av Åkerman & Lund. Fasaden från 1898 förändrades något. (ÅN)
- 1949 Ändring – arkitekturbunden utsmyckning – i samband med förarbeten för kyrkans restaurering upptäcktes målningar från 1700-talet. Ej tillräckligt väl bevarade för att tas fram. (ÅN)
- 1952 Ändring – ombyggnad, exteriör. Vapenhuset från 1769 revs, huvudportalen i väster breddades, två fönster i koret igensattes. Ny portal i sakristians västmur. Arkitekt Erik Fant. (ÅN, ÖLM)
- 1952 Ändring – ombyggnad, interiör. Nytt vapenhus i vindfång i långhusets västra del, nya dörrar mot långhus. Fönsterbågar nytillverkades eller renoverades. Ny bänkinredning, nya korbänkar, predikstolen försågs eventuellt med nytt underrede och ny trappa, dopskålen fick ett nytt ställ av trä. Nytt altare av trä, ny altarring och nytt kalkstensgolv. Arkitekt Erik Fant, Stockholm. (ÅN, ÖLM)
- 1952 Arkeologisk undersökning med anledning av omläggning av golvet i koret. Grundstenarna till den gamla korväggen påträffades. (ÖLM)
- 1970 Vård/underhåll, exteriör, ommålning av fasaderna med en plastbaserad färg. (ÖLM)
- 1982 Förslag till ändring av teknisk installation, elektrisk belysnings- och värmeinstallation. (ÖLM)
- 1986 Ändring – ombyggnad, interiör, förhöjning av läktarbarriären. (ÖLM)
- 1991 Vård/underhåll, exteriör, putsrenovering, omfärgning, tjärstrykning av spåntaket. Nya hängrännor och stuprör av koppar. KB-konsult, Lennart Kjellberg, Norrköping. (ÖLM)
- 1991 Ändring – ombyggnad, interiör. De 1952 igensatta korfönstren återupptogs med återanvändning av äldre bågar. Innanfönster. KB-konsult, Lennart Kjellberg, Norrköping. (ÖLM)
- 1991 Vård/underhåll, klockbod, översyn av brädfodringen m m. (ÖLM)

- 1991 Arkeologisk förundersökning med anledning av dränering runt kyrkan pga fuktproblem. (ÖLM)
- 1992 Fast inredning – kororgel s k Allen-orgel. (ÖLM)
- 1994 Specifika inventarier – liggande textilförvaring i sakristian. (ÖLM)
- 2003 Teknisk installation – automatisk lucköppning i klockboden. (ÖLM)
- 2003-2007 Kulturhistorisk inventering av kyrkan och kyrkomiljön, utförd av Östergötlands länsmuseum på uppdrag av Linköpings stift.
- 2004 Vård/underhåll, interiör, väggarna vitputsades och innertaken målades grå. Måleri och Fasad AB Br Ek, Norrköping. (ÖLM, K)

Förkortningar

ATA – Antikvarisk-topografiskt arkiv, Riksantikvarieämbetet

BR – Bebyggelseregistret - kulturhistorisk bebyggelseinformation, Riksantikvarieämbetet;
www.bebyggelseregistret.raa.se

ÅN – Nisbeth, Åke, Värna kyrka. Sveriges kyrkor. Östergötland I:3. 1963

ÖLM – Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv

BEFINTLIGA SKYDDSFORMER

Kyrkan och kyrkogården är skyddade enligt Lagen om kulturminnen 4 kap.

Värna kyrkby m fl, K32, är utvärderad som kulturhistorisk värdefull miljö i

kulturminnesprogrammet för Östergötland, utgivet av länsstyrelsen i Östergötlands län 1983.

KÄLLOR

Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), Riksantikvarieämbetet

Bebyggelseregistret - kulturhistorisk bebyggelseinformation, Riksantikvarieämbetet;
www.bebyggelseregistret.raa.se

Nisbeth, Åke, Värna kyrka. Sveriges kyrkor. Östergötland I:3. 1963

Ridderstad, Anton, Historiskt, Geografiskt och Statistiskt lexikon öfver Östergötland, M-Ö, Norrköping 1877.

Sveriges Bebyggelse, Östergötlands län, del VII, Uddevalla 1951

Östergötland, landskapets kyrkor. Red. Ingrid Sjöström och Marian Ullén.

Forskningsprojektet Sockenkyrkorna. Kulturarv och bebyggelsehistoria.

Riksantikvarieämbetet 2004.

Östergötlands läns kalender 1872.

Östergötlands länsmuseums arkiv

Övriga inventeringar

Sedan 2002 pågående inventering av kyrkogårdar/begravningsplatser i Östergötlands län, utförs av Östergötlands länsmuseum.

Bogårdsmurar i Linköpings stift, Östergötlands län, Grenberger Byggnadsrestaureringskontor 2004.

Prästgårdsinventeringen i Östergötlands län, utförd av Östergötlands länsmuseum 1978.

Skolinventeringen i Östergötlands län, utförd av Östergötlands länsmuseum 1978.

Kartor

Häradsekonomisk karta 1868-1877, Björsäter
Ekonomisk karta, 1947 och 1981, blad 8G 3b Värna

*Sammanställt av Östergötlands länsmuseum i december 2003, kompletterat i november 2007.
Den kulturhistoriska bedömningen har utförts i samverkan med Linköpings stift i december 2003.*